

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

JULIANE KOKOTT

της 20ής Μαΐου 2015¹

Υπόθεση C-595/13

Staatssecretaris van Financiën

κατά

Fiscale Eenheid X NV cs

[αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες)

για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Φορολογική νομοθεσία — Φόρος προστιθεμένης αξίας — Άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ — Απαλλαγή της διαχείρισεως αμοιβαίων κεφαλαίων — Ακίνητα ως αντικείμενο αμοιβαίου κεφαλαίου — Πραγματική εκμετάλλευση ακινήτου ως διαχείριση του αμοιβαίου κεφαλαίου»

I – Εισαγωγή

1. Στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης περί ΦΠΑ ισχύει επί 40 έτη περίπου φοροαπαλλαγή για τη διαχείριση επενδυτικών κεφαλαίων, την οποία έχει εξετάσει επανειλημμένως το Δικαστήριο². Ωστόσο, πρώτη φορά υποβάλλεται στο Δικαστήριο, με την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως από τις Κάτω Χώρες, το ερώτημα αν και κατά πόσον η απαλλαγή αυτή καλύπτει επίσης επενδύσεις κεφαλαίων σε ακίνητα —και όχι μόνο σε κινητές αξίες.

II – Νομικό πλαίσιο

A – Η νομοθεσία περί ΦΠΑ

2. Όσον αφορά την κρίσιμη για τη διαφορά της κύριας δίκης περίοδο, οι εφαρμοστέες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τον ΦΠΑ περιλαμβάνονταν στην έκτη οδηγία 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση³, όπως ίσχυε το 1996 (στο εξής: έκτη οδηγία).

¹ — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

² — Αποφάσεις Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289), JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust και The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391), Deutsche Bank (C-44/11, EU:C:2012:484), GfBk (C-275/11, EU:C:2013:141, σκέψη 30), Wheels Common Investment Fund Trustees κ.λπ. (C-424/11, EU:C:2013:144, σκέψη 19), καθώς και ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 43): βλ., επίσης, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα L. M. Poiares Maduro στην υπόθεση BBL (C-8/03, EU:C:2004:309) και της γενικής εισαγγελέα E. Sharpston στην υπόθεση PPG Holdings (C-26/12, EU:C:2013:254).

³ — ΕΕ L 145, σ. 1.

3. Κατά το άρθρο 2, σημείο 1, της έκτης οδηγίας, στον ΦΠΑ υπόκεινται, μεταξύ άλλων, «οι παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται εξ επαχθούς αιτίας στο εσωτερικό της χώρας υπό υποκειμένου στον φόρο, που ενεργεί υπό την ιδιότητά του αυτή».

4. Το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας προβλέπει όμως ότι τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τις ακόλουθες πράξεις:

«6. τη διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων, όπως ορίζονται από τα κράτη μέλη.»

5. Η διάταξη αυτή αντιστοιχεί στο άρθρο 135, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας⁴. Επομένως, μπορεί να ληφθεί υπόψη στην προκειμένη υπόθεση και η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το αντίστοιχο άρθρο της οδηγίας εκείνης.

6. Η νομοθεσία των Κάτω Χωρών, και πιο συγκεκριμένα το άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχείο i, σημείο 3, του Wet op de omzetbelasting (νόμου περί του φόρου κύκλου εργασιών) του 1968, ορίζει ότι η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων που συγκεντρώθηκαν από επενδυτικά κεφάλαια και εταιρίες επενδύσεων με σκοπό συλλογικές επενδύσεις απαλλάσσεται από τον φόρο κύκλου εργασιών.

B – Η νομοθεσία περί εποπτείας για επενδυτικά αγαθά

7. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 85/611/ΕΟΚ, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ)⁵, ως ίσχυε το 1996 (στο εξής: οδηγία ΟΣΕΚΑ), προσδιορίζεται στην έκτη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας ως ακολούθως:

«[...] ο συντονισμός των νομοθεσιών των κρατών μελών πρέπει καταρχάς να περιοριστεί στους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων, εκτός των “κλειστού” τύπου, οι οποίοι προωθούν την πώληση των μεριδίων τους στο κοινό μέσα στην Κοινότητα και των οποίων μοναδικός σκοπός είναι η επένδυση σε κινητές αξίες [...]· η ρύθμιση των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων στους οποίους δεν εφαρμόζεται η παρούσα οδηγία θέτει διάφορα προβλήματα τα οποία πρέπει να διευθετηθούν από άλλες διατάξεις και [...] συνεπώς, οι οργανισμοί αυτοί θα αποτελέσουν αντικείμενο μεταγενέστερου συντονισμού [...]»

8. Η οδηγία 2011/61/ΕΕ σχετικά με τους διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων⁶ (στο εξής: οδηγία ΔΟΕΕ) έχει, σύμφωνα με το άρθρο 1, το εξής αντικείμενο:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει τους κανόνες χορήγησης αδειάς, διαρκούς λειτουργίας και διαφάνειας των διαχειριστών οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων (ΔΟΕΕ) που διαχειρίζονται και/ή προωθούν εμπορικά τέτοιους οργανισμούς εναλλακτικών επενδύσεων (ΟΕΕ) στην Ένωση.»

4 — ΕΕ L 347, σ. 1.

5 — ΕΕ L 375, σ. 3· εν τω μεταξύ τέθηκε σε ισχύ η οδηγία 2009/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για τον συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) (αναδιατύπωση) (ΕΕ L 302, σ. 32), η οποία όμως *ratione temporis* δεν μπορεί να εφαρμοσθεί επί της διαφοράς της κύριας δίκης.

6 — Οδηγία 2011/61/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2011, σχετικά με τους διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων και για την τροποποίηση των οδηγιών 2003/41/ΕΚ και 2009/65/ΕΚ και των κανονισμών (ΕΚ) 1060/2009 και (ΕΕ) 1095/2010 (ΕΕ L 174, σ. 1).

9. Το παράρτημα I της οδηγίας ΔΟΕΕ καλύπτει, μεταξύ άλλων, τους ακόλουθους τομείς:

- «1. Λειτουργίες διαχείρισης επενδύσεων τις οποίες κατ' ελάχιστο επιτελεί ένας ΔΟΕΕ κατά τη διαχείριση ενός ΟΕΕ:
- α) [...] διαχείριση χαρτοφυλακίων,
 - β) διαχείριση κινδύνων.
2. Άλλες λειτουργίες που μπορεί να εκτελεί επιπροσθέτως ένας ΔΟΕΕ κατά τη διάρκεια της συλλογικής διαχείρισης ενός ΟΕΕ:
- α) διοίκηση:
[...]
 - β) εμπορική προώθηση,
 - γ) δραστηριότητες σχετικές με τα περιουσιακά στοιχεία του ΟΕΕ, δηλαδή υπηρεσίες απαραίτητες για την εκπλήρωση [...] της διαχείρισης εγκαταστάσεων, των δραστηριοτήτων διαχείρισης ακινήτων [...].»

III – Η διαφορά της κύριας δίκης

10. Η διαφορά της κύριας δίκης αφορά τον ΦΠΑ που οφείλει η Fiscale Eenheid X NV cs (στο εξής: X) για το έτος 1996.

11. Η X συνιστά ενιαία φορολογική οντότητα αποτελούμενη από περισσότερες εταιρίες οι οποίες, στο πλαίσιο της επιβολής ΦΠΑ, φορολογούνται από κοινού ως ένας υποκείμενος στον φόρο. Στη X ανήκει και η εταιρία A Beheer NV (στο εξής: A).

12. Το 1996 η A παρείχε υπηρεσίες σε τρεις εταιρίες που είχαν συσταθεί από ορισμένα ταμεία συντάξεων με σκοπό την αγοραπωλησία ακινήτων και την εκμετάλλευση αυτών. Δεδομένου ότι οι εν λόγω εταιρίες δεν απασχολούσαν προσωπικό, η A ανέλαβε, βάσει σχετικών συμβάσεων, τα ακόλουθα καθήκοντα:

- α) τα καθήκοντα του διευθύνοντος συμβούλου των εταιριών·
 - β) όλες τις εκτελεστικές φύσεως δραστηριότητες οι οποίες απορρέουν για τις εταιρίες από νομοθετικές ρυθμίσεις, καταστατικά, κανονισμούς και διοικητικές αποφάσεις·
 - γ) τη διαχείριση της περιουσίας των εταιριών, ιδίως τη διαχείριση των ακινήτων τους·
 - δ) την απόδοση λογαριασμών, την επεξεργασία δεδομένων και τον εσωτερικό λογιστικό έλεγχο·
 - ε) τη διάθεση των περιουσιακών στοιχείων του εντολέα, περιλαμβανομένης της αγοραπωλησίας των ακινήτων·
- στ) την απόκτηση συμμετοχών ή πιστοποιητικών μετοχών.

13. Η Χ υποστηρίζει ότι το σύνολο των ανωτέρω δραστηριοτήτων της Α εμπίπτει στο πλαίσιο της απαλλαγής που προβλέπει το άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχείο i, σημείο 3, του Wet op de omzetbelasting του 1968 όσον αφορά τη διαχείριση εταιριών επενδύσεων. Αντιθέτως, η φορολογική διοίκηση εκτιμά ότι η απαλλαγή ισχύει μόνο για την αγοραπωλησία ακινήτων και την απόκτηση νέων συμμετοχών (στοιχεία ε' και στ').

IV – Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

14. Το Hoge Raad der Nederlanden, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς, εκτίμησε ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης είναι κρίσιμη ως προς ορισμένες πτυχές της διαφοράς αυτής και, ως εκ τούτου, στις 21 Νοεμβρίου 2013 υπέβαλε στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1. Έχει το άρθρο 13, Β, αρχή και στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας την έννοια ότι εταιρία, η οποία συστάθηκε από περισσότερους του ενός επενδυτές με μοναδικό σκοπό την σε ακίνητα επένδυση των συγκεντρωμένων περιουσιακών στοιχείων, δύναται να θεωρηθεί αμοιβαίο κεφάλαιο κατά την έννοια της διατάξεως αυτής;

2. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: έχει το άρθρο 13, Β, αρχή και στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας την έννοια ότι στον όρο «διαχείριση» εμπίπτει επίσης η ανατεθείσα από την εταιρία σε τρίτον πραγματική εκμετάλλευση των ακινήτων της εταιρίας;

15. Στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, η Χ, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, το Βασίλειο της Σουηδίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις τον Μάρτιο του 2014. Στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 4ης Μαρτίου 2015 παραστάθηκαν οι ανωτέρω μετέχοντες στη διαδικασία καθώς και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας.

V – Νομική εκτίμηση

16. Το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει δύο ερωτήματα σχετικά με την απαλλαγή της διαχειρίσεως αμοιβαίων κεφαλαίων δυνάμει του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας. Το πρώτο ερώτημα αφορά την έννοια «αμοιβαίο κεφάλαιο» (σχετικά, υπό Α) και το δεύτερο την έννοια «διαχείριση» (σχετικά, υπό Β).

Α — Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος: «αμοιβαίο κεφάλαιο»

17. Βάσει του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας, η διαχείριση «των αμοιβαίων κεφαλαίων, όπως ορίζονται από τα κράτη μέλη» απαλλάσσεται από τον ΦΠΑ. Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί κατ' ουσία αν τέτοιο αμοιβαίο κεφάλαιο μπορεί να αποτελείται και από ακίνητα.

1. Η απαίτηση ειδικής κρατικής εποπτείας

18. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαντήσουν μόνα τους στο ερώτημα αυτό, μολονότι έχουν την εξουσία να ορίσουν την έννοια του αμοιβαίου κεφαλαίου, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας. Συγκεκριμένα, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου —όπως επισήμανε προσφάτως και ο γενικός εισαγγελέας P. Cruz Villalón⁷— τα κράτη μέλη διαθέτουν μόνον περιορισμένη ευχέρεια κατά τον ορισμό της εν λόγω έννοιας.

19. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει καταλήξει ότι τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να επιλέγουν ποια αμοιβαία κεφάλαια θα τυγχάνουν απαλλαγής αποκλείοντας άλλα από το ευεργέτημα αυτό· έχουν απλώς τη δυνατότητα να καθορίζουν, στο εσωτερικό τους δίκαιο, ποια κεφάλαια εμπίπτουν στην έννοια «αμοιβαία κεφάλαια»⁸.

20. Αυτό το συμπέρασμα, το οποίο εκ πρώτης όψεως δημιουργεί κάποια σύγχυση, έχει απλή εξήγηση. Ο λόγος είναι ότι υπάρχουν δύο χωριστά ρυθμιστικά πεδία: αφενός, η νομοθεσία περί ΦΠΑ και, αφετέρου, η νομοθεσία για την κρατική εποπτεία επί επενδυτικών αγαθών ή «οργανισμών συλλογικών επενδύσεων», σύμφωνα με τον όρο που χρησιμοποιείται σε ορισμένες από τις σχετικές ρυθμίσεις του δικαίου της Ένωσης⁹.

21. Όπως έχει τονίσει επανειλημμένως το Δικαστήριο σε σχέση με την ερμηνεία της επίμαχης εν προκειμένω απαλλαγής, η νομοθεσία περί ΦΠΑ εναρμονίσθηκε πριν από τη νομοθεσία περί εποπτείας¹⁰. Επομένως, το δίκαιο της Ένωσης περί ΦΠΑ έπρεπε να στηριχθεί στο εθνικό δίκαιο προκειμένου να απαλλάξει από τον ΦΠΑ τη διαχείριση επενδυτικών αγαθών που υπόκεινται σε ειδική κρατική εποπτεία¹¹. Αρχικώς, δηλαδή, μόνον τα κράτη μέλη καθόριζαν ποια επενδυτικά αγαθά έπρεπε να υπόκεινται σε καθεστώς κρατικού ελέγχου, διέπονταν δηλαδή από ειδικούς κανόνες αδειοδοτήσεως και εποπτείας, ιδίως με σκοπό την προστασία των επενδυτών. Όσον αφορά λοιπόν αυτού του είδους τα αμοιβαία κεφάλαια που ρυθμίζονταν σε εθνικό επίπεδο, το δίκαιο της Ένωσης παρείχε δικαίωμα απαλλαγής δυνάμει του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας.

22. Βεβαίως, το Δικαστήριο ουδέποτε έχει αποφανθεί κατηγορηματικώς ότι μπορούν να τύχουν απαλλαγής μόνον κεφάλαια τα οποία υπόκεινται σε ειδική κρατική εποπτεία. Είναι σαφές όμως ότι η νομολογία στηρίζεται στη λογική αυτή.

23. Συγκεκριμένα, όταν θεσπίσθηκε σε επίπεδο Ένωσης το καθεστώς ειδικής κρατικής εποπτείας των επενδυτικών αγαθών διά της οδηγίας ΟΣΕΚΑ, το Δικαστήριο περιόρισε την ευχέρεια των κρατών μελών ως προς τον ορισμό των αμοιβαίων κεφαλαίων κατά την έννοια του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας: τα κράτη μέλη όφειλαν πλέον να χαρακτηρίζουν ως «αμοιβαία κεφάλαια» όλα τα κεφάλαια που ενέπιπταν στο ρυθμιστικό πεδίο της οδηγίας ΟΣΕΚΑ¹². Κατά συνέπεια, η εξουσία που διέθεταν τα κράτη μέλη για να ορίσουν την έννοια «αμοιβαίο κεφάλαιο» υπερκαλύφθηκε από την εναρμόνιση των κανόνων εποπτείας¹³.

7 — Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Cruz Villalón στην υπόθεση ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2013:840, σημεία 34 έως 36).

8 — Αποφάσεις *Wheels Common Investment Fund Trustees* κ.λπ. (C-424/11, EU:C:2013:144, σκέψη 17) και *ATP PensionService* (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 41)· βλ., επίσης, απόφαση *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust* και *The Association of Investment Trust Companies* (C-363/05, EU:C:2007:391, σκέψη 41 έως 43).

9 — Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας ΟΣΕΚΑ, τέτοιος οργανισμός μπορεί να έχει τη μορφή τόσο διαχειριζόμενων «αμοιβαίων κεφαλαίων» [«Investmentfonds»] όσο και ανεξάρτητων «εταιριών επενδύσεων»· αντιθέτως, στο πλαίσιο της οδηγίας ΔΟΕΕ οι επενδύσεις [«Investmentfonds»] συνιστούν γενική έννοια, βλ. άρθρο 1 και άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β'.

10 — Βλ. αποφάσεις *Abbey National* (C-169/04, EU:C:2006:289, σκέψη 55), καθώς και *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust* και *The Association of Investment Trust Companies* (C-363/05, EU:C:2007:391, σκέψη 32).

11 — Βλ. τις προτάσεις μου στις υποθέσεις *Abbey National* (C-169/04, EU:C:2005:523, σημείο 41), καθώς και *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust* και *The Association of Investment Trust Companies* (C-363/05, EU:C:2007:125, σημείο 16).

12 — Αποφάσεις *Wheels Common Investment Fund Trustees* κ.λπ. (C-424/11, EU:C:2013:144, σκέψη 23) και *ATP PensionService* (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 46).

13 — Βλ. τις προτάσεις μου στην υπόθεση *Abbey National* (C-169/04, EU:C:2005:523, σημείο 38), καθώς και στην υπόθεση *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust* και *The Association of Investment Trust Companies* (C-363/05, EU:C:2007:125, σημείο 32).

24. Ωστόσο, στο μέτρο που οι κανόνες εποπτείας δεν ρυθμίζονται σε επίπεδο Ένωσης, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν την εξουσία να ορίσουν την εν λόγω έννοια. Πράγματι, ο νομοθέτης της Ένωσης έχει διευκρινίσει με την έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας ΟΣΕΚΑ ότι η εναρμόνιση πρέπει «καταρχάς» να καλύπτει επενδύσεις που δεν είναι κλειστού τύπου και αφορούν αποκλειστικώς κινητές αξίες. Εκκινώντας από αυτή τη βάση, το Δικαστήριο έκρινε ότι εταιρία επενδύσεων κλειστού τύπου, της οποίας η κρατική εποπτεία δεν ρυθμίζεται από το δίκαιο της Ένωσης, είναι δυνατόν να εμπίπτει στην έννοια του αμοιβαίου κεφαλαίου κατά το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας¹⁴.

25. Αυτά ακριβώς είναι τα δεδομένα, από απόψεως ισχύοντος πλαισίου. Δηλαδή, η περαιτέρω εναρμόνιση των κανόνων εποπτείας για τα επενδυτικά αγαθά διά της οδηγίας ΔΟΕΕ δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη ως προς τη διαφορά της κύριας δίκης, για την οποία κρίσιμο είναι το νομικό καθεστώς που ίσχυε το 1996.

26. Συνεπώς, σύμφωνα με το προγενέστερο νομικό καθεστώς, η έννοια «αμοιβαίο κεφάλαιο» κατά το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας θα ορίζεται, σε κάθε περίπτωση, με βάση τόσο το δίκαιο της Ένωσης όσο και το εθνικό δίκαιο. Στον βαθμό που το δίκαιο της Ένωσης, διά της οδηγίας ΟΣΕΚΑ, καθιερώνει ειδική κρατική εποπτεία για επενδυτικά αγαθά, αυτά θα πρέπει να θεωρηθούν ως αμοιβαία κεφάλαια για τους σκοπούς της απαλλαγής. Επιπλέον, εάν τα κράτη μέλη προβλέπουν ειδική κρατική εποπτεία και για άλλα είδη επενδυτικών αγαθών, αυτά καταρχήν θα ωφελούνται επίσης από την απαλλαγή.

27. Υπό αυτήν την έννοια πρέπει να ερμηνευθεί και η νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία τα κράτη μέλη πρέπει να χαρακτηρίζουν ως αμοιβαία κεφάλαια και τα κεφάλαια που, χωρίς να αποτελούν οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων κατά την έννοια της οδηγίας ΟΣΕΚΑ, έχουν τουλάχιστον παρεμφερή γνωρίσματα σε τέτοιο βαθμό ώστε να καθίστανται ανταγωνιστικά τους¹⁵. Ανταγωνισμός αυτού του είδους μπορεί να υφίσταται, καταρχήν, μόνο μεταξύ επενδυτικών αγαθών επί των οποίων ασκείται ειδική κρατική εποπτεία. Μόνον τέτοια επενδυτικά αγαθά είναι δυνατόν να αντιμετωπίζουν τις ίδιες συνθήκες ανταγωνισμού και να απευθύνονται στον ίδιο κύκλο επενδυτών.

28. Η απόφαση ATP PensionService, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι και τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία μπορούν να εμπίπτουν στην έννοια του αμοιβαίου κεφαλαίου¹⁶, συνάδει επίσης με την απαίτηση ειδικής κρατικής εποπτείας. Όντως, τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα υπόκεινται, καταρχήν, σε τέτοιου είδους εποπτεία, όπως προκύπτει από την οδηγία 2003/41/ΕΚ για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών¹⁷.

29. Τέλος, ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής ώστε να καλύπτει μόνον επενδυτικά αγαθά που υπόκεινται σε ειδική κρατική εποπτεία συνάδει και με την επιταγή την οποία επαναλαμβάνει κατά πάγια νομολογία το Δικαστήριο, ήτοι ότι οι σχετικοί με τις απαλλαγές όροι πρέπει να ερμηνεύονται στενά¹⁸. Πράγματι, εάν η απαλλαγή κάλυπτε και μη ρυθμιζόμενα επενδυτικά αγαθά, το πεδίο εφαρμογής της θα ήταν υπερβολικά ευρύ. Στην περίπτωση αυτή, θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως αμοιβαία κεφάλαια, παραδείγματος χάρη, και εταιρίες που λειτουργούν ως εταιρίες χαρτοφυλακίου [Holding] για συμμετοχές, όπως ορθώς επισήμανε το Ηνωμένο Βασίλειο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

14 — Απόφαση JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust και The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391, σκέψεις 34, 35 και 37).

15 — Αποφάσεις Wheels Common Investment Fund Trustees κ.λπ. (C-424/11, EU:C:2013:144, σκέψη 24) και ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 47).

16 — Βλ. απόφαση ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 59).

17 — Οδηγία 2003/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Ιουνίου 2003, για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (ΕΕ L 235, σ. 10).

18 — Βλ. μόνον αποφάσεις Velker International Oil Company (C-185/89, EU:C:1990:262, σκέψη 19), Stockholm Lindöpark (C-150/99, EU:C:2001:34, σκέψη 25) και Granton Advertising (C-461/12, EU:C:2014:1745, σκέψη 25).

30. Στην προκειμένη περίπτωση, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι επενδυτικό κεφάλαιο αποτελούμενο αποκλειστικώς από ακίνητα δεν εμπίπτει στο κανονιστικό πλαίσιο της Ένωσης περί εποπτείας το οποίο ίσχυε το 1996. Πιο συγκεκριμένα, βάσει του άρθρου 1, παράγραφοι 1 και 2, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας ΟΣΕΚΑ, αυτή εφαρμόζεται μόνον επί επενδυτικών αγαθών που συνίστανται σε κινητές αξίες.

31. Επομένως, επενδυτικό κεφάλαιο που αποτελείται από ακίνητα συνιστά αμοιβαίο κεφάλαιο κατά την έννοια του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας, μόνον όταν το εθνικό δίκαιο προβλέπει ειδική κρατική εποπτεία για κεφάλαιο αυτού του είδους. Το αν τούτο συμβαίνει στην περίπτωση της διαφοράς της κύριας δίκης δεν είναι δυνατό να εξακριβωθεί με βάση τα στοιχεία που παραθέτει το αιτούν δικαστήριο και πρέπει να εξετασθεί από αυτό.

2. Τα ακίνητα ως επιτρεπόμενο αντικείμενο επενδύσεως αμοιβαίων κεφαλαίων

32. Εάν το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει ότι οι τρεις εταιρίες στις οποίες η Α παρείχε ορισμένες υπηρεσίες τελούσαν όντως υπό ειδική κρατική εποπτεία, τίθεται περαιτέρω το ερώτημα αν τέτοιου είδους κεφάλαιο, το οποίο είναι αμοιβαίο με βάση την εθνική νομοθεσία περί εποπτείας, πρέπει να θεωρείται αμοιβαίο κεφάλαιο και για τους σκοπούς της απαλλαγής δυνάμει του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας.

33. Πράγματι, η νομολογία θέτει ένα όριο στην εξουσία των κρατών μελών να ορίζουν την έννοια του αμοιβαίου κεφαλαίου. Καθαυτός ο χαρακτηρισμός ως «αμοιβαίο κεφάλαιο» βάσει της εθνικής νομοθεσίας περί εποπτείας, λόγω της υπάρξεως ειδικού ρυθμιστικού πλαισίου για ορισμένο επενδυτικό αγαθό, δεν αρκεί για να εφαρμοσθεί η απαλλαγή. Πρέπει, επιπλέον, να πρόκειται για επενδύσεις που να εμπίπτουν στην έννοια «αμοιβαίο κεφάλαιο» όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας και να μπορούν να απαλλαγούν από τον φόρο βάσει τόσο του σκοπού της οδηγίας αυτής όσο και της αρχής της φορολογικής ουδετερότητας¹⁹.

34. Δηλαδή, ακόμη και αν οι δραστηριότητες των τριών εταιριών στις οποίες η Α παρείχε ορισμένες υπηρεσίες τελούσαν υπό ειδική κρατική εποπτεία, ο χαρακτηρισμός τους ως «αμοιβαία κεφάλαια» κατά την έννοια του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας θα μπορούσε να αποκλεισθεί εφόσον γινόταν δεκτό ότι επενδυτικά κεφάλαια αποτελούμενα από ακίνητα δεν καλύπτονται από τον σκοπό της απαλλαγής αυτής.

35. Κατά πάγια νομολογία, η απαλλαγή έχει ως σκοπό να διευκολύνει τους επενδυτές να επενδύουν σε κινητές αξίες μέσω οργανισμών επενδύσεων εξαιρώντας το σχετικό κόστος του ΦΠΑ, ώστε να εξασφαλισθεί ότι το κοινό σύστημα του ΦΠΑ είναι φορολογικώς ουδέτερο ως προς την επιλογή μεταξύ της άμεσης επενδύσεως σε κινητές αξίες και της επενδύσεως που πραγματοποιείται μέσω οργανισμών συλλογικών επενδύσεων. Πάντως, το Δικαστήριο έχει καταστήσει σαφές ότι ο σκοπός αυτός, ο οποίος αφορά αποκλειστικώς τις κινητές αξίες, δεν είναι ο μοναδικός σκοπός της απαλλαγής²⁰.

36. Σημείο αναφοράς για τον καθορισμό του σκοπού της απαλλαγής συνιστά το γράμμα του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας. Τούτο αναφέρεται εν γένει σε «αμοιβαία κεφάλαια», αλλά όχι σε συγκεκριμένο είδος επενδύσεως. Συνεπώς, από πουθενά δεν προκύπτει ότι η εν λόγω απαλλαγή αποσκοπεί μόνο στη στήριξη επενδύσεων σε κινητές αξίες, και όχι άλλων μορφών επενδύσεως.

19 — Βλ. απόφαση JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust και The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391, σκέψη 53)· βλ., συναφώς, και απόφαση ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 42).

20 — Βλ. αποφάσεις Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289, σκέψη 62), JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust και The Association of Investment Trust Companies (C-363/05, EU:C:2007:391, σκέψη 45), GfBk (C-275/11, EU:C:2013:141, σκέψη 30), Wheels Common Investment Fund Trustees κ.λπ. (C-424/11, EU:C:2013:144, σκέψη 19) και ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 43).

37. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλλει αν ο σκοπός της απαλλαγής όπως έχει οριστεί από το Δικαστήριο μπορεί να εκπληρωθεί στην περίπτωση της επενδύσεως σε ακίνητα. Συγκεκριμένα, η άμεση επένδυση σε ακίνητα υπόκειται εν γένει στον ΦΠΑ. Η αμφιβολία αυτή, λοιπόν, στηρίζεται στο σκεπτικό ότι, απεναντίας, η άμεση επένδυση σε κινητές αξίες απαλλάσσεται κατά κανόνα από τον ΦΠΑ δυνάμει του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 5, της έκτης οδηγίας. Εφόσον όμως η άμεση επένδυση σε ακίνητα δεν τυγχάνει απαλλαγής —όπως εκτιμά προφανώς το αιτούν δικαστήριο—, δεν τίθεται καν το ζήτημα να πρέπει να απαλλαγεί από τον ΦΠΑ και η διαχείριση επενδυτικών κεφαλαίων σε ακίνητα ούτως ώστε να εξασφαλισθεί η φορολογικώς ουδέτερη μεταχείριση της άμεσης επενδύσεως σε ακίνητα και της επενδύσεως μέσω συμμετοχής σε κεφάλαιο αποτελούμενο από ακίνητα.

38. Εντούτοις, το αν η *αγοραπωλησία* στοιχείων του επενδυτικού αγαθού απαλλάσσεται ή υπόκειται στον φόρο δεν έχει καμία σημασία για τον σκοπό της απαλλαγής της *διαχείρισεως* αμοιβαίων κεφαλαίων όπως αυτός έχει οριστεί από το Δικαστήριο. Η επιδιωκόμενη με το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας ίση μεταχείριση της άμεσης επενδύσεως και της επενδύσεως σε αμοιβαία κεφάλαια εξασφαλίζεται διά της μη επιβολής επιπλέον ΦΠΑ για τη *διαχείριση* αμοιβαίων κεφαλαίων —η οποία σε περίπτωση άμεσης επενδύσεως γίνεται από τον ίδιο τον επενδυτή, οπότε πραγματοποιείται εκ προοιμίου χωρίς επιβάρυνση ΦΠΑ. Ούτως ή άλλως, η άμεση επένδυση και η επένδυση σε αμοιβαία κεφάλαια τυγχάνουν, καταρχήν, ίσης μεταχειρίσεως κατά την αγορά και την πώληση στοιχείων του επενδυτικού αγαθού, διότι σε αμφότερες τις περιπτώσεις η επιβολή ή μη επιβολή ΦΠΑ εξαρτάται κατά κανόνα από το αντικείμενο της επενδύσεως.

39. Ο σκοπός της απαλλαγής, λοιπόν, επιτυγχάνεται ακόμη και σε περίπτωση επενδύσεως σε ακίνητα, καθόσον η επένδυση μέσω συμμετοχής σε επενδυτικό κεφάλαιο ακινήτων απαλλάσσεται από το επιπρόσθετο κόστος του ΦΠΑ, το οποίο δεν θα προέκυπτε κατά την άμεση επένδυση σε ακίνητα. Το ότι, μέχρι τούδε, το Δικαστήριο έχει συσχετίσει τον σκοπό αυτόν μόνο με τις κινητές αξίες οφείλεται στο αντικείμενο των υποθέσεων που έχει εξετάσει, καθώς και ενδεχομένως στο γεγονός ότι το κανονιστικό πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης περί εποπτείας αφορούσε επί μακρόν μόνον επενδύσεις σε κινητές αξίες.

40. Όπως όμως μαρτυρούν η έκτη αιτιολογική σκέψη, το άρθρο 19, παράγραφος 1, στοιχείο ε' και το άρθρο 24 της οδηγίας ΟΣΕΚΑ, η νομοθεσία περί εποπτείας δεν αφορά μόνον οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες, αλλά και άλλους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων. Επομένως, η επένδυση σε κινητές αξίες συνιστά απλώς ειδικότερη μορφή ρυθμιζόμενων επενδύσεων. Τούτο επιβεβαιώνει και η ισχύουσα πλέον οδηγία ΔΟΕΕ, η οποία επιφέρει περαιτέρω εναρμόνιση των κανόνων ειδικής κρατικής εποπτείας επί επενδυτικών αγαθών σε επίπεδο Ένωσης. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ΔΟΕΕ καλύπτει μεταξύ άλλων και τα επενδυτικά κεφάλαια ακινήτων, όπως επισημαίνεται ρητώς στην αιτιολογική της σκέψη 34.

41. Υπό αυτό το πρίσμα, η υπαγωγή και των επενδυτικών κεφαλαίων ακινήτων στο καθεστώς απαλλαγής που προβλέπει το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας συμβάλλει μάλιστα στην τήρηση της αρχής της φορολογικής ουδετερότητας. Πράγματι, εφόσον τα επενδυτικά αγαθά υπόκεινται σε παρόμοια ειδική κρατική εποπτεία, ανεξαρτήτως αν συνίστανται σε κινητές αξίες ή ακίνητα, υφίσταται και άμεσος ανταγωνισμός μεταξύ αυτών των επενδυτικών μορφών. Εν τέλει, δηλαδή, για τον επενδυτή έχει σημασία και στις δύο περιπτώσεις μόνον ο ανατοκισμός του κεφαλαίου του. Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της φορολογικής ουδετερότητας απαγορεύει τη διαφορετική, από απόψεως ΦΠΑ, μεταχείριση προϊόντων ή υπηρεσιών που, επειδή ακριβώς είναι συγκρίσιμα, τελούν σε σχέση ανταγωνισμού μεταξύ τους²¹.

21 — Βλ. αποφάσεις Επιτροπή κατά Γαλλίας (C-481/98, EU:C:2001:237, σκέψη 22), Marks & Spencer (C-309/06, EU:C:2008:211, σκέψη 47) και Pro Med Logistik (C-454/12 και C-455/12, EU:C:2014:111, σκέψη 52).

42. Τέλος, φρονώ ότι δεν είναι δικαιολογημένη η αντίρρηση του Βασιλείου της Σουηδίας, η οποία στηρίζεται στο επιχείρημα ότι στα επενδυτικά κεφάλαια ακινήτων δεν υπάρχει κατανομή των κινδύνων. Ασφαλώς, κατά τη νομολογία, τα αμοιβαία κεφάλαια πρέπει να καθιστούν δυνατή την κατανομή των κινδύνων που φέρουν οι επενδυτές²². Μολονότι ένα επενδυτικό κεφάλαιο ακινήτων επενδύει *ex oris* μόνο σε ακίνητα, κατανομή των κινδύνων υφίσταται. Τούτο είναι προφανές όταν η επένδυση συνίσταται σε περισσότερα ακίνητα, αλλά ισχύει ομοίως και στην περίπτωση ενός μεγάλου ακινήτου, όπου ο κίνδυνος μη εκμεταλλεύσεώς του κατανέμεται, παραδείγματος χάρη, σε περισσότερες επιμέρους μονάδες οι οποίες διατίθενται ως κατοικίες ή επαγγελματικές στέγες. Για παρόμοιους λόγους, τυγχάνουν απαλλαγής ακόμη και αμοιβαία κεφάλαια κινητών αξιών τα οποία περιορίζονται σε έναν συγκεκριμένο κλάδο και μόνον.

43. Επομένως, τα επενδυτικά κεφάλαια ακινήτων τα οποία υπόκεινται σε ειδική κρατική εποπτεία ως αμοιβαία κεφάλαια με βάση το εθνικό δίκαιο, πρέπει να θεωρούνται αμοιβαία κεφάλαια και κατά την έννοια του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας.

3. Συμπέρασμα

44. Συνεπώς, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι εταιρία η οποία συστάθηκε από περισσότερους του ενός επενδυτές με μοναδικό σκοπό την επένδυση των συγκεντρωμένων περιουσιακών στοιχείων σε ακίνητα μπορεί να θεωρηθεί αμοιβαίο κεφάλαιο κατά την έννοια του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας, εφόσον υπόκειται σε ειδική κρατική εποπτεία στο οικείο κράτος μέλος.

Β — Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος: «διαχείριση»

45. Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία της έννοιας «διαχείριση» στο πλαίσιο της απαλλαγής που προβλέπει το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν στην έννοια αυτήν εμπίπτει και η πραγματική εκμετάλλευση ακινήτων αμοιβαίου κεφαλαίου η οποία έχει ανατεθεί σε τρίτον. Με βάση τη διάταξη περί παραπομπής, η πραγματική εκμετάλλευση του ακινήτου συνίσταται ιδίως στην εκμίσθωσή του, τη διαχείριση των υφιστάμενων μισθωτικών σχέσεων, καθώς και την ανάθεση και την επίβλεψη εργασιών συντηρήσεως.

46. Από το σκεπτικό της διατάξεως περί παραπομπής προκύπτει ότι ως «τρίτος» νοείται η Α. Δεδομένου ότι η Α έχει αναλάβει την παροχή όλων των υπηρεσιών διαχείρισεως, συμπεριλαμβανομένης της ασκήσεως καθηκόντων διευθύνοντος συμβούλου, για τις τρεις εταιρίες, δεν τίθεται εν προκειμένω το ζήτημα που έχει εξετάσει επανειλημμένως το Δικαστήριο, δηλαδή υπό ποιες προϋποθέσεις απαλλάσσονται από τον φόρο οι *μεμονωμένες* υπηρεσίες διαχείρισεως που παρέχει τρίτος διαχειριστής ως υπεργολάβος του πραγματικού διαχειριστή αμοιβαίου κεφαλαίου²³.

47. Στην προκειμένη περίπτωση, λοιπόν, έχει σημασία αποκλειστικώς το τι νοείται ως διαχείριση για τους σκοπούς της απαλλαγής. Για να παραπέμψω στους όρους που χρησιμοποίησαν για να επιχειρηματολογήσουν οι μετέχοντες στη διαδικασία, περιλαμβάνει η διαχείριση αυτή μόνον την αγοραπωλησία ακινήτων ή και την πραγματική εκμετάλλευσή τους;

48. Όπως έχει διαπιστώσει ήδη το Δικαστήριο, το τι εμπίπτει στην έννοια της διαχείρισεως κατά το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας καθορίζεται αποκλειστικώς με βάση το δίκαιο της Ένωσης· τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν καμία ευχέρεια εκτιμήσεως επ' αυτού²⁴.

22 — Απόφαση ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψεις 51 και 59).

23 — Βλ., σχετικά, αποφάσεις Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289, σκέψη 67), GfBk (C-275/11, EU:C:2013:141, σκέψεις 20 και 21) και ATP PensionService (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψεις 63 και 65).

24 — Βλ. απόφαση Abbey National (C-169/04, EU:C:2006:289, σκέψεις 40 έως 43).

49. Ωστόσο, στο πλαίσιο της νομολογίας του Δικαστηρίου η έννοια της διαχείρισεως δεν έχει ακόμη αποκρυσταλλωθεί. Σαφές είναι μόνον ότι οι πράξεις για τις οποίες ισχύει η εν λόγω απαλλαγή πρέπει να «προσιδιάζουν» στη δραστηριότητα των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων²⁵.

50. Η εκτίμηση σχετικά με το ποιες πράξεις «προσιδιάζουν» στη διαχείριση αμοιβαίου κεφαλαίου εξαρτάται από το αντικείμενο του αμοιβαίου κεφαλαίου. Σκοπός ενός αμοιβαίου κεφαλαίου αυτού του είδους είναι η διατήρηση και η αύξηση των περιουσιακών στοιχείων. Επομένως, στη διαχείριση τέτοιου αμοιβαίου κεφαλαίου προσιδιάζει ό,τι επιβάλλεται να πράξει διαχειριστής, ώστε να διατηρήσει τα επενδυτικά αγαθά που του ανατέθηκαν και να μπορέσει να αντλήσει κέρδη από αυτά. Για τον σκοπό αυτόν οφείλει να προβεί στην τακτική εκμετάλλευση όλων των αντικειμένων της επενδύσεως. Οι σχετικές πράξεις μπορούν να προσδιορισθούν κατά τρόπο συγκεκριμένο μόνο με βάση το εκάστοτε αντικείμενο της επενδύσεως.

51. Εφόσον πρόκειται για ακίνητα, αυτά δύνανται, καταρχήν, να διατηρήσουν την αξία τους και να είναι προσοδοφόρα μόνον εάν τυχόν πραγματικής εκμεταλλεύσεως. Το δικαίωμα κυριότητας από μόνο του δεν αποφέρει, κατά κανόνα, κανένα κέρδος.

52. Αντιθέτως, εάν το αμοιβαίο κεφάλαιο συνίσταται σε μερίδια εταιριών, ο μεριδιούχος δεν επιβάλλεται, καταρχήν, να προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια με σκοπό την άντληση κέρδους. Δηλαδή, η επιχειρηματική δραστηριότητα της οικείας εταιρίας ασκείται αυτοτελώς από τη διοίκησή της.

53. Επομένως, η τακτική εκμετάλλευση του αντικειμένου της επενδύσεως, παραδείγματος χάρη για επενδυτικά κεφάλαια κινητών αξιών που αποτελούνται από μετοχές, περιλαμβάνει μόνον την άσκηση των δικαιωμάτων του μεριδιούχου, όπως το δικαίωμα ψήφου. Αντιθέτως, ο μεριδιούχος επ' ουδενί έχει δικαίωμα πραγματικής εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως της εταιρίας της οποίας κατέχει μερίδια. Για τον λόγο αυτόν, δεν χωρεί σύγκριση μεταξύ της πραγματικής εκμεταλλεύσεως ακινήτου και της πραγματικής εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως μιας εταιρίας της οποίας μετοχές περιλαμβάνονται σε επενδυτικό κεφάλαιο κινητών αξιών, αφού το δεύτερο είδος εκμεταλλεύσεως δεν νοείται καν ως «διαχείριση» για τους σκοπούς της απαλλαγής του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας.

54. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση των μετοχών, ο διαχειριστής αμοιβαίου κεφαλαίου δύναται να περιορισθεί, κατ' ουσία, στην απλή κατοχή εταιρικών μεριδίων, προκειμένου να αντλήσει κέρδη, ενώ τούτο δεν αρκεί, κατά κανόνα, στην περίπτωση των ακινήτων.

55. Την προσέγγιση αυτή επιβεβαιώνει το ισχύον πλέον κανονιστικό πλαίσιο της Ένωσης περί εποπτείας. Συγκεκριμένα, το παράρτημα Ι, σημείο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας ΔΟΕΕ προβλέπει ότι στα καθήκοντα που μπορεί να ασκεί ο διαχειριστής οργανισμού εναλλακτικών επενδύσεων, τα οποία, ως εκ τούτου, υπόκεινται στην εποπτεία των αρμόδιων αρχών, συγκαταλέγονται, πέραν της «διοικήσεως», η «διαχείριση εγκαταστάσεων» και η «διαχείριση ακινήτων», δηλαδή η πραγματική εκμετάλλευση των ακινήτων. Ως προς τα αμοιβαία κεφάλαια που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ΟΣΕΚΑ, το Δικαστήριο παραπέμπει και πάλι στις δραστηριότητες που περιγράφονται στο παράρτημα ΙΙ της εν λόγω οδηγίας και αφορούν επενδυτικά κεφάλαια και εταιρίες επενδύσεων. Κατά τη νομολογία, δηλαδή, πέραν των καθηκόντων διαχείρισεως χαρτοφυλακίου, τα καθήκοντα που σχετίζονται με τη «διαχείριση» και απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας ΟΣΕΚΑ συνιστούν οπωσδήποτε συγκεκριμένες λειτουργίες που προσιδιάζουν στη δραστηριότητα των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων²⁶. Μολονότι η οδηγία ΔΟΕΕ δεν δύναται να εφαρμοσθεί επί της διαφοράς της κύριας δίκης, οι διατάξεις της μαρτυρούν ότι η πραγματική εκμετάλλευση ακινήτων εντάσσεται στις λειτουργίες που προσιδιάζουν σε επενδυτικό κεφάλαιο ακινήτων.

25 — Αποφάσεις *Abbey National* (C-169/04, EU:C:2006:289, σκέψη 63), *Deutsche Bank* (C-44/11, EU:C:2012:484, σκέψη 31) και *ATP PensionService* (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψη 65).

26 — Αποφάσεις *GfBk* (C-275/11, EU:C:2013:141, σκέψεις 22 και 25) και *ATP PensionService* (C-464/12, EU:C:2014:139, σκέψεις 66 και 67)· βλ. επίσης απόφαση *Abbey National* (C-169/04, EU:C:2006:289, σκέψη 64).

56. Τέλος, το γεγονός ότι η διαχείριση ακινήτου την οποία μεμονωμένος επενδυτής αναθέτει σε τρίτον δεν απαλλάσσεται από τον ΦΠΑ δεν μπορεί να γίνει δεκτό ως επιχείρημα υπέρ του αποκλεισμού της εκμεταλλεύσεως ακινήτου από το εννοιολογικό πλαίσιο της «διαχειρίσεως». Πράγματι, στην απόφαση GfBK, το Δικαστήριο απέρριψε ήδη παρόμοιο επιχείρημα σχετικά με παροχή υπηρεσιών συμβουλών για επενδυτικό κεφάλαιο κινητών αξιών²⁷. Συγκεκριμένα, για τους σκοπούς της απαλλαγής²⁸, είναι κρίσιμη μόνον η σύγκριση μεταξύ της επενδύσεως μέσω συμμετοχής σε επενδυτικό κεφάλαιο ακινήτων και της άμεσης επενδύσεως σε ακίνητο όπου την πραγματική εκμετάλλευση αναλαμβάνει ο ίδιος ο επενδυτής και δεν επιβαρύνεται με ΦΠΑ. Επομένως, με την απαλλαγή της πραγματικής εκμεταλλεύσεως του ακινήτου που ασκείται από τον διαχειριστή επενδυτικού κεφαλαίου ακινήτων επιδιώκεται —σύμφωνα με τον σκοπό της απαλλαγής— να εξασφαλισθεί η ουδετερότητα ως προς την επιλογή μεταξύ άμεσης επενδύσεως σε ακίνητο και επενδύσεως μέσω συμμετοχής σε επενδυτικό κεφάλαιο ακινήτων.

57. Συνεπώς, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο όρος «διαχείριση» κατά την έννοια του άρθρου 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας καλύπτει και την πραγματική εκμετάλλευση των ακινήτων του αμοιβαίου κεφαλαίου.

VI – Πρόταση

58. Βάσει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden ως εξής:

Το άρθρο 13, Β, στοιχείο δ', σημείο 6, της έκτης οδηγίας έχει την έννοια ότι

- εταιρία η οποία συστάθηκε από περισσότερους του ενός επενδυτές με μοναδικό σκοπό την επένδυση των συγκεντρωμένων περιουσιακών στοιχείων σε ακίνητα μπορεί να θεωρηθεί αμοιβαίο κεφάλαιο, εφόσον υπόκειται σε ειδική κρατική εποπτεία στο οικείο κράτος μέλος·
- στη «διαχείριση» αμοιβαίου κεφαλαίου αυτού του είδους εμπίπτει και η πραγματική εκμετάλλευση των ακινήτων.

27 — Βλ. απόφαση GfBK (C-275/11, EU:C:2013:141, σκέψεις 29 και 30).

28 — Βλ., ανωτέρω, σημείο 35.